

determinat va apostar per la literatura (en tots els seus àmbits de creació i difusió) “com una peça més de la dinàmica social en la qual lluiten grups i interessos diversos”. A continuació es va llegir una carta del conseller de Cultura, que també va fer memòria de la primera trobada amb l’homenatjat, i Salvador Giner, amic i col·lega acadèmic, va tancar les intervencions. El professor va rebre com a obsequi un preciós dibuix de Manolo Hugué.

Marina GUSTÀ
Universitat de Barcelona

Conferència sobre «La langue d’oc devant l’école (1789-1951) : du déni à la tolérance».

— En el marc de «*los dimècres del Miralh a l’Ostal d’Occitània*», el 23 de març de 2011 va ser feta aquesta conferència pel professor de sociologia de la universitat de Toulouse II-le Mirail, Hervé Terral, especialista de sociologia de l’educació, concretament en l’àrea lingüística occitana. El professor Terral ha tractat de temes semblants en algun col·loqui precedent, com ara en una comunicació [«*La revue Occitània (1905) : une passerelle entre Occitanie et Catalogne au tournant du xxe siècle*»] al col·loqui de l’*Association Française des Catalanistes*, celebrat a Besiers els dies 22, 23 i 24 de novembre de 2007.¹

La qüestió de les relacions entre “l’escola de la república” i les llengües “regionals”, ens diu Terral, no és simple. El conferenciant comença recordant diversos fets històrics com l’*édit de Villers Coterets* del rei François 1er (1539), que va fer del francès l’única llengua administrativa. També molt aviat (1513), el francès s’introdueix als Jocs Florals de Tolosa de Llenguadoc. Com es pot veure amb el llibre d’Auguste Brun, *Recherches historiques sur l’introduction du français dans les provinces du Midi* (1923), hi va haver mestres d’escola atípics i la conclusió del llibre és que: «*La question du français a été dans notre pays, moins une question de civilisation, qu’une question politique. Entre la diffusion du français et le développement du pouvoir royal, la parallélisme est saisissant.*»

Pel que fa a l’occità, durant els dos segles posteriors a la Revolució Francesa, segons el conferenciant, s’afronten dues tesis: la primera, “la negra”, la dels cercles nacionalistes occitans i de la militància regionalista activa després del 68, declara que l’occità ha estat oprimat per l’Estat jacobinista, prohibit del tot; la segona, “la rosa”, observa que l’occità va trobar espais en l’àmbit de l’escola, com ara els cants tradicionals, i que ben mirat va gaudir d’una certa tolerància. Finalment, ens diu Terral, sembla que les dues tesis tinguin cada una la seva part de veritat: «hom pot parlar d’un compromís desigual, d’una tolerància —en el sentit polític del terme— a través de la llei Deixonne (gener de 1951)... que succeeix, deu anys després, a l’*arrêté* Carcopino (gener de 1941)».

Hom pot observar alternativament, ja a partir de la Revolució Francesa, rebuig i acceptació de la llengua. Així, enfront de l’abbé Grégoire, nadiu de Lorrena, i del bigordà Barrère de Vieuzac, grans censors dels «patois», hi va haver també les traduccions, en els «idiomes locals», dels texts oficials per l’oficina del tarnès Dugas (periodista al *Point du Jour* i diari de Barrère per altra banda!). La *monarchie de juillet* mostra igualment una doble cara: d’un costat, el nimès François Guizot, i el seu conseller Pollux Lorain, fundadors de l’escola popular: «que cada escola sigui una colònia francesa en territori conquerit»; però, d’un altre costat, el moviment cèltic i romànticista. Pel que fa a l’escola, s’estableixen comitès d’inspecció primària amb notabilitats (notaris, advocats, capellans, pastors protestants...): el comitè de Cahors va ser cèlebre, condemnant tots els “patois” en nom de la unitat. I van ser perseguits els mestres que no respectaven la prohibició dels

1. Hom pot trobar els texts de les comunicacions al volum publicat sota el títol *Les relations catalano-occitanes al llindar del segle XXI*, Christian Camps dir., Éditions de la Tour Gile, 2009 (cf. L’article de Terral, p. 347-356).

dialectes (com més tard va ocórrer amb Antonin Perbosc, cridat a l'ordre). La primavera de 1870 veu despuntar la petició en favor de les «llengües provincials» iniciada per Gaidoz, De Charancey, De Gaule, oblidada i després novament represa el 1903 encara. En 1911, l'efímer ministre Maurice Faure, felibre per alta banda, lliura la seva "*circulaire du 25 février*" sobre la història local. En 1924, els regionalismes floreixen de Bretanya a les terres occitanes, d'Alsàcia al País flamenc. Però, com se sap, no seran ni el Front popular ni Jean Zay qui respondran a llurs reivindicacions lingüístiques, sinó Vichy i l'historiador Jérôme Carcopino (1 hora i mitja d'ensenyament facultatiu de les llengües regionals), inscrivint-se aleshores dins la temàtica del mariscal Pétain d'un «retorn a la terra», amb una herència intel·lectual tant maurassiana com, en part, republicana. Va celebrar-se un congrés de fonètica occitana pels anys quaranta. Occitanistes com mossèn Salvat, Alibert, eren partidaris de Pétain i després van ser ostracitzats al temps de la *Libération*. Però d'altres no ho eren, com Charles Mouly. Finalment, al gener de 1951, la llei Deixonne permet una hora d'ensenyament facultatiu a l'escola. Per acabar, cal esmentar, en aquells anys, dos focus d'occitanisme: el bearnès i el perigordà.

Michel CAMPRUBÍ
Universitat de Toulouse II-le Mirail

Jornades de la Secció Filològica a Sitges: Homenatge a Roca-Pons (14-15 de maig de 2010). — Les jornades de 2010, les últimes que ha organitzat la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans, han tingut lloc a Sitges. Altres anys s'havien fet a poblacions diverses, com Perpinyà (1994), Andorra (1995), Palma (1996), Elx (1998), Tortosa (1999), l'Alguer (2000), Vic (2003), Morella (2005), Menorca (2007) i altres llocs dels Països Catalans. I si en les que es van fer l'any 2002 a les Illes Balears es va fer un homenatge a Francesc de Borja Moll, en les de 2010, a Sitges, es va homenatjar el lingüista Josep Roca-Pons (1914-2000).

Roca-Pons va néixer a Sarrià. Es va llicenciar en dret l'any 1935 i en filologia romànica l'any 1941. L'any 1953 es va doctorar amb una tesi sobre les perífrasis verbals de l'espanyol. L'any 1955, cridat per Ferrater i Móra, va deixar la Universitat de Barcelona, en la qual ensenyava des de 1947, i va anar a la Universitat d'Oriente, de Santiago de Cuba. El 1958, amb l'arribada del castrisme, va marxar als Estats Units, primer a Nova York i després a la Universitat d'Indiana, a Bloomington, en la qual va exercir la docència fins a la seva jubilació en 1981. També va professar, per invitació, a Puerto Rico (1962), Georgetown (1963), Carolina del Nord (1967) i a la Universitat Autònoma de Barcelona (1971). Roca-Pons va ser l'introduïdor dels estudis de català a Bloomington, va fundar i presidir la North American Catalan Society (1978), va impulsar la *Catalan Review* (1986), va ser membre de l'Institut d'Estudis Catalans, va col·laborar en l'elaboració del *DIEC* i el 1989 va rebre la Creu de Sant Jordi. La seva relació amb Sitges va començar després de la seva jubilació, quan va anar a viure a la vila i va establir una intensa i cordial relació amb els seus habitants i els seus estaments culturals. El 1984 va presidir, a Sitges, la XXIX Assemblea Intercomarcal d'Estudiosos, el 1986 va rebre de l'Ajuntament de Sitges el títol d'Amic Predilecte, l'any 1995 el Grup d'Estudis Sitgetans (GES) li va fer un homenatge i el 2001 el consistori va donar el seu nom a una plaça de la població. És per això que els actes celebrats el 14 i 15 de maig de 2010 van rebre el títol de *Jornades de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a Sitges. Homenatge a Josep Roca-Pons*.

Es van iniciar el migdia del 14 de maig de 2010, al saló d'Or del palau Maricel, amb unes paraules del president de la Secció Filològica, Joan Martí i Castell. A continuació, August Bover va llegir un escrit de Philip D. Rasico amb el títol de *Josep Roca-Pons, lingüista i filòleg. Alguns records d'un deixeble i amic*, que el professor Rasico no va poder llegir personalment per les